

Л.В. Левковська, д-р екон. наук, с.н.с.
А.М. Сундук, д-р екон. наук, с.н.с., пр.н.с.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕКОНОМІЧНОЇ ОЦІНКИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ У СИСТЕМІ ПРИРОДНОГО БАГАТСТВА УКРАЇНИ

Актуальність дослідження. Новітні глобальні виклики ХХІ ст. зумовлюють посилення уваги до питання ресурсного забезпечення та його структури. Ресурсна складова виступає основою національного багатства кожної країни, прийнятні показники та характеристики якого на сьогоднішній день виступають гарантом функціонування держави, не зважаючи на глобальний несприятливий фон. Важливим елементом природного капіталу у системі національного багатства є водні ресурси.

Водні ресурси відіграють одну з пріоритетних ролей для забезпечення сталого функціонування держави. Їх вагома залученість до економічного кругообігу, інтегрованість у переважну більшість сфер функціонування, позиціонування в якості фактору розміщення продуктивних сил, значення для життєзабезпечення населення дають можливість зарахувати ресурс до групи унікальних та ключових для держави.

Важливим питанням у площині водних ресурсів є поліпшення процесів їх використання, що можливе тільки на основі реальної оцінки ресурсу. Разом з тим, як свідчать реалії сьогодення, для водних ресурсів характерні низькі параметри фінансово-економічної оцінки, які напряду впливають на їх місце і значення як важливого елемента природного капіталу держави. Подібна ситуація призводить до вагомого “позаринкового” функціонування водних ресурсів (при значній потенційній вартості). Шляхом вирішення цієї проблеми є пошук і формування нових методичних підходів до оцінки вартості водних ресурсів, які б дали змогу врахувати всі її основні елементи, властивості та функціональні параметри.

Аналіз останніх публікацій. Зважаючи на необхідність вирішення питання вартісної оцінки водних ресурсів, на поточному етапі спостерігається достатня кількість наукових праць у цій сфері. Найбільш актуальними є розробки М.А. Хвесика і Н.В. Збагерської [7], М.М. Цепенди [8] та ін. Також цінними є розробки І.М. Бобух у сфері загальної оцінки вартості природно-ресурсного потенціалу держави [2].

Разом з цим, наявні підходи не дозволяють повною мірою врахувати всі базові властивості води.

Мета і завдання дослідження. Зважаючи на актуальність пошуку підходів до економічної оцінки вартості водних ресурсів, метою роботи є формування базових методичних підходів до процедури оцінки. Мета конкретизується через завдання визначення принципів реалізації процесу оцінки, методичних засад, системи індикативної підтримки тощо.

Основні результати дослідження. Показники національного багатства для країн світу вагомо диференціюються, що залежить, насамперед, від його наявної структури – елементів, що його формують. За розрахунками дослідників встановлено, що чим багатшими є країни, тим вищою є частка вироблених та нематеріальних активів відносно обсягів природних ресурсів. У найбагатших країнах, за оцінками фахівців Світового банку, частка природного капіталу у національному багатстві на початку XXI ст. становила лише 2 %, питома вага фізичного капіталу – менше 20 %, а нематеріального капіталу – 80 %. Хоча, на нашу думку, загальний тренд не формує виключну картину відносно пріоритетності тієї або іншої складової багатства. Наприклад, питома вага природного капіталу у структурі НБ Росії становить 44,5 %, Норвегії – 11,6, Канади – 10,7. Для Китаю, який є основним конкурентом США, природний капітал становить 23,7 % від всього НБ країни [9].

Таким чином, формується наступний висновок: у контексті постіндустріальних трансформацій та переходу на нову модель розвитку (як базовий мегатренд) можливі певні варіації відносно місця і значення природного капіталу як у структурі НБ країни, так і його ролі для подальшого розвитку країни у цілому. Кожна країна, розвиваючись відповідно до наявних внутрішніх факторів, використовує їх потенціал і можливість для прискорення свого розвитку і не обов'язковою є локалізація цих факторів виключно у площині нематеріального капіталу. Досвід ряду найрозвинутіших країн світу є цьому підтвердженням.

Важливим елементом природного капіталу НБ є водні ресурси. Відносно досвіду України, можливо відзначити, що водні ресурси відіграють важливу роль у її розвитку, виступаючи одним із ключових факторів, що забезпечують функціонування економіки, соціальної сфери, екологічної, всіх систем і підсистем на рівні держави і регіонів, а також кожної людини. Зазначаючи про стимулюючі фактори у розвитку водно-ресурсної системи держави, відзначимо, що держава визначається вагомими показниками наявності водних об'єктів, доступністю багатьох видів ресурсів, їх відносно прийнятними якісними показниками тощо. Відносно несприятливих рис, то щодо розподілу наявних водних ресурсів

на одну особу позиції України є одними із самих незадовільних серед європейських країн. Крім того, водокористування в Україні розвивається у контексті процесів надмірного водоспоживання, значної просторової диференціації, вагомого антропогенного пресингу та залежності від глобальних факторів (транзитні надходження водних ресурсів). Однією з важливих проблем, що стосуються водних ресурсів, є низькі параметри їх фінансово-економічної оцінки, які напряду впливають на їх місце і значення як важливого елементу природного капіталу держави. На думку значної кількості науковців, водні ресурси України є недокапіталізовані, а їх реальна вартість (з урахуванням всього комплексу факторів) як правило не враховується у наявних методиках оцінки.

У зв'язку з цим виникає нагальна потреба у розробці теоретичних і прикладних наукових підходів, які б дали змогу визначити реальну ціну водних ресурсів держави як елементу природної складової НБ. Як свідчить аналіз наукових розробок, в науковому обігу існує значна кількість досліджень, в яких визначаються авторські підходи до оцінки вартості водних ресурсів. Однак, єдиних методологічних і методичних підходів, які б надавали змогу провести економічну оцінку водних ресурсів з врахуванням її базових властивостей як елементу НБ поки що не сформовано, що обумовлює актуальність дослідження.

Визначено, що економічна оцінка водних ресурсів як складової природного багатства передбачає комплекс дій, спрямованих на формування грошового виразу їх корисності для держави (що обумовлюється впливом факторів різного генезису) для певного часового періоду; це відображення корисних споживчих властивостей водних ресурсів у грошовому виразі. Важливо, щоб економічна оцінка ресурсу відображала максимальний ефект від його використання.

Необхідно звернути увагу на той факт, що водні ресурси, на відміну від решти ресурсів, визначаються існуванням власних специфічних особливостей, які необхідно враховувати при проведенні економічної оцінки, що певною мірою ускладнює процедуру оцінювання. Крім того, наведені властивості впливають і на характеристики залученості води у економічні процеси, які реалізуються у чітких просторово-часових координатах. Водні ресурси, у силу своєї специфіки, можуть не “вкладатися” у визначені межі.

Визначимо базові фундаментальні позиції, які будуть пріоритетними і мають бути враховані при проведенні економічної оцінки водних ресурсів як складової природного багатства країни.

1. При оцінці водних ресурсів необхідно враховувати їх вагому мультивекторність функціонування. За своїм змістом вони локалізовані у

площині як природних, так і економічних ресурсів. Для періоду і території А водні ресурси можуть бути тільки ресурсом природи, а вже для періоду Б – економічним ресурсом. Крім того, враховуючи свою вагу і значення, вода у значній кількості випадків є функціональним центром, ядром, навколо якого концентруються економічні відносини. Ці та інші процеси, які протікають у значній кількості площин, вимагають методів, які б дали змогу їх обліку і обрахунку.

2. Враховуючи розгляд водних ресурсів у площині економічних ресурсів, необхідно визначити можливості врахування їх властивостей як економічних категорій. Перетворення водних ресурсів у капітал, тобто у вартість, здатну приносити додатковий дохід, можливе лише за умови їх введення у фінансовий обіг. Сьогодні серед найпоширеніших механізмів такого перетворення можна виділити діяльність трастових фондів та сек'юритизацію, які повинні базуватись на даних достовірної комплексної оцінки водних ресурсів [6]. На сьогоднішній день методика цих процедур у цілому перебуває на стадії формування, тому доцільно використовувати зарубіжний досвід.

3. Мультивекторність, про яку йшлося вище, дасть змогу врахувати методичний підхід, що передбачає можливість поєднати в одній системі основні елементи дослідження – агрегація. Агрегація передбачає собою об'єднання декількох елементів в єдине ціле. Відносно економічних явищ і процесів, то агрегація передбачає укрупнення певних показників шляхом їх об'єднання у групу. Агреговані показники представляють собою узагальнені, синтетичні вимірювачі, які об'єднують в одному загальному показнику багато часткових. Агрегація проводиться шляхом сумування, групування або інших способів зведення частних показників до узагальнених.

4. Важливим аспектом є врахування територіальних (просторових) особливостей. Нерівномірний розподіл атмосферних опадів, гідрографічної мережі, значна диференціація водності річок обумовлюють нерівномірний територіальний розподіл водних ресурсів. Наприклад, на Причорноморський, Донецький, Придніпровський економічні райони, де зосереджені основні водоспоживачі (Донбас, Криворіжжя, Крим, південні області) і мешкає понад 50 % населення, припадає менше як одна третина від загального місцевого стоку України.

У контексті врахування територіальних особливостей важливо орієнтуватися на басейновий принцип розподілу водних ресурсів. Важливо відзначити, що територіальні особливості можна врахувати і на основі використання певних просторових (регіональних) коефіцієнтів, які можуть бути введені для відображення територіальних характеристик. 3

територіальними особливостями пов'язується і вагома просторова мінливість водних ресурсів.

На нашу думку, доцільною є побудова такої системи оцінки водних ресурсів, коли сума всіх нижчих територіальних одиниць буде формувати загальний показник по державі.

5. Адекватні часові межі для обліку. Часовий параметр економічних даних зазвичай відрізняється від гідрологічного. Гідрологічні дані, як правило, відносяться до гідрологічного року (іншими словами, до 12 місячного періоду, протягом якого відбуваються мінімальні загальні зміни обсягу запасів). Необхідно, що економічні і гідрологічні дані, які беруться до уваги при розрахунках, були співмірними і визначалися однаковим звітним періодом.

Річні рахунки часто маскують можливі сезонні зміни обсягів водокористування та водопостачання, а також наявності водних ресурсів у навколишньому середовищі. В ідеалі для аналізу внутрішньорічних змін підійшли б квартальні рахунки руху водних ресурсів. Однак такі рахунки є надзвичайно ємними за обсягом даних і часто не розглядаються як практично здійснений варіант.

Вибір періодичності складання рахунків залежить від наявності даних та виду аналізу. Річні рахунки дають детальну інформацію з водних ресурсів і їх використання і дозволяють проводити детальний аналіз по тимчасових рядах. Проте бувають випадки, коли річні рахунки водокористування можуть не давати суттєвої інформації: внутрішньорічна дисперсія може не перевищувати дисперсію самої процедури оцінки.

6. Структурно-комплементарний принцип системи оцінки. Необхідним є формування таких підходів до системи оцінки, коли б одні її елементи не суперечили іншим, а були здатними до вмонтування і взаємодоповнення їх. Водні ресурси, які формуються або проходять через одну галузь економіки, не повинні враховуватись іншими.

7. Доцільною вважається орієнтація на внутрішньодержавні характеристики (ендогенні), які можуть доповнюватись зовнішніми (екзогенними). За умови відкритості економіки держави і значної зовнішньоторгівельної активності вагомими є обсяги експортно-імпортних операцій та віртуальної води.

Таким чином, підходи до оцінки вартості водних ресурсів повинні забезпечити врахування наведених позицій, що виступає досить складною задачею, вирішення якої передбачає включення до свого складу як екологічних, так і економічних характеристик різного походження і на різних рівнях формування. Тому, оцінку водних ресурсів доцільно проводити з врахуванням декількох рівнів:

РІВЕНЬ I + РІВЕНЬ II + РІВЕНЬ III = ЗАГАЛЬНА ЦІНА ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Важливо зазначити, що рух вартості водних ресурсів за рівнями з кожним наступним передбачає зростання їх ціни. Крім того, процес формування вартості перебуває у контексті впливу як внутрішніх (ендогенних) багатосистемних факторів, так і глобальних зовнішніх. Між водними ресурсами та цими факторами відбуваються двосторонні взаємодії, які напряму впливають на формування вартості.

На першому рівні проводиться оцінка “фізично наявних” водних ресурсів у межах певної території (рис. 1).

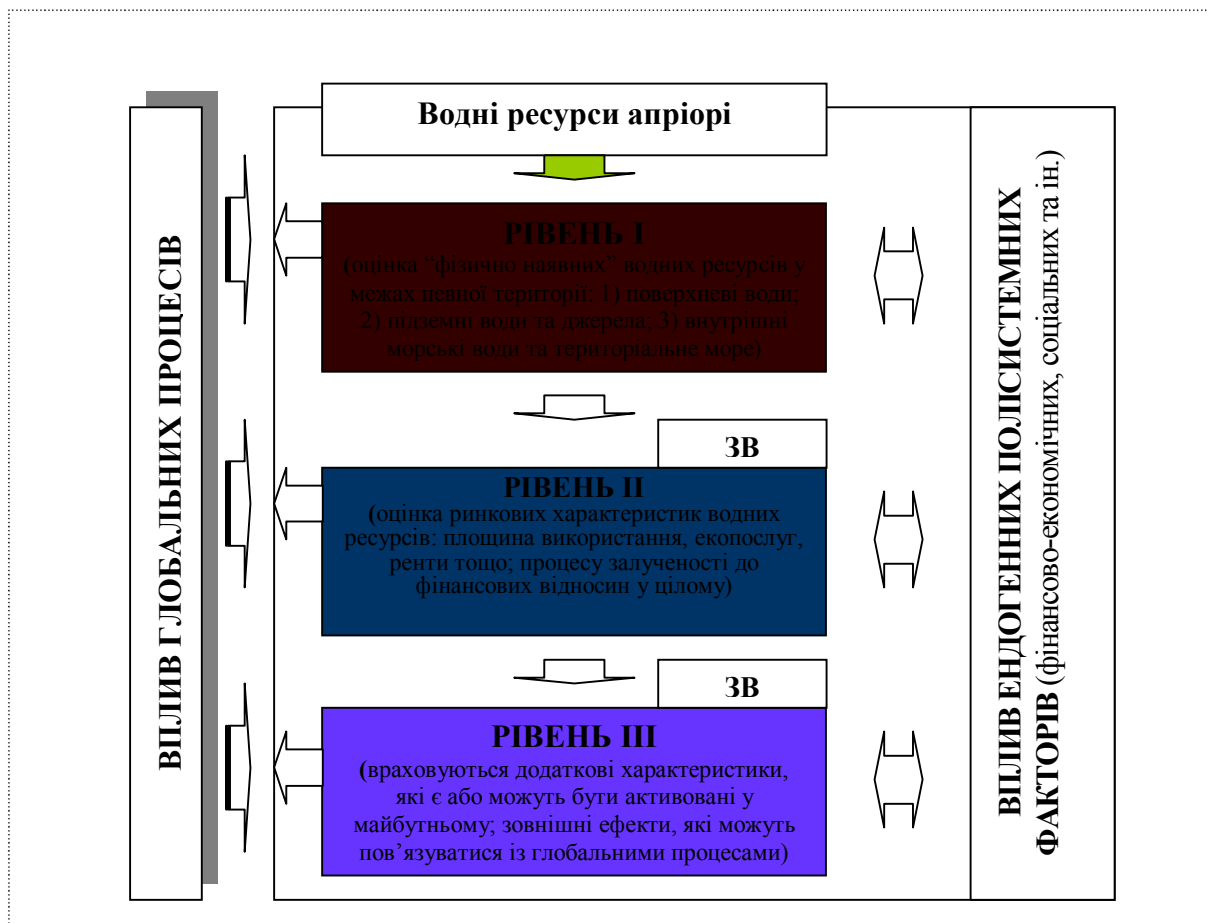

Рис. 1. Алгоритм оцінки вартості водних ресурсів як складової природного багатства(початок руху ресурсу за процедурою оцінки, \Rightarrow – односторонній вплив, \Leftrightarrow – двосторонній вплив, **ЗВ – зростання вартості)**

Йдеться про оцінку водних об'єктів, що беруться до уваги: 1) поверхневі води: природні водойми (озера); водотоки (річки, струмки); штучні водойми (водосховища, ставки) і канали; інші водні об'єкти; 2) підземні води та джерела; 3) внутрішні морські води та територіальне

море (перелік поданий згідно ст. 3 Водного кодексу України [3]). Оцінка повинна визначити цінові характеристики водних ресурсів у природному стані. Підходи першого рівня укладаються у площину нормативних вимірів водних ресурсів, які визначаються в існуючих нормах оцінки ресурсів.

На другому рівні формується оцінка ринкових характеристик водних ресурсів. Ринкові характеристики – ті особливості ресурсів, які виникають у процесі їх залучення до економічного використання, коли від свого фізичного стану вони набувають рис і ознак ринкового. Врахування ринкових характеристик водних ресурсів суттєво підвищує їх ціну. У значній кількості випадків частка ринкових характеристик може перевищувати їх вартість як “фізично наявних” водних ресурсів. Ринкові характеристики включають такі поняття, як використання, екопослуги, рента та ін.

На третьому рівні враховуються додаткові характеристики, які є або можуть бути активовані у майбутньому. Враховуючи те, що ці характеристики напряду не пов’язані із властивостями водних ресурсів, доцільно їх розглядати поза межами ознак води. Екзогенні фактори (система зовнішніх ефектів, характеристик) більшою мірою пов’язується з кон’юнктурними особливостями відносно водних ресурсів. Мова йде про їх оцінку як глобального ресурсу, що з кожним роком тільки зростає у ціні.

Покомпонентну економічну оцінку водних ресурсів України та її регіонів можливо реалізувати тільки на основі наявності дієвих методів, які б дали змогу врахувати всі наявні та потенційні оціночні характеристики водних ресурсів. Для проведення наукових досліджень важливою є наявність методичних підходів до оцінки конкретного явища або процесу, від ефективності, дієвості та результативності яких залежать як особливості проведення власне дослідження, так й апробація отриманих результатів. З огляду на це методичні положення, які, спираючись на окреслені методологічні засади, формують і визначають засоби оцінки досліджуваного напряду, виступають необхідним елементом наукового дослідження, оскільки дають змогу реалізувати прикладний вимір розробки.

В контексті проведення агрегованої вартісної оцінки водних ресурсів необхідно зазначити, що формування основ дослідження функціонування явищ і процесів, які зосереджуються в різних часових вимірах та адміністративно-територіального підпорядкування – це складна процедура з використанням значної кількості параметрів, що враховують їх невизначеність і різнохарактерність значень. Проте формалізація процесу дослідження цих явищ необхідна, оскільки вона здатна забезпечити

аналітичний підхід і в певній мірі скоротити суб'єктивність при прийнятті рішень в цій та інших сферах, а також виключити помилки, які могли б вплинути на життя і діяльність людей на величезних просторах.

Відзначимо, що розробка методів оцінки вартості води здійснювалася в основному на рівні окремих економічних проектів або стратегій. Останні найчастіше реалізуються в рамках певного району управління водними ресурсами, такого як басейн річки. Накопичено лише незначний досвід в агрегуванні цих місцевих показників вартості на національному рівні [1].

Визначимо основні умови та можливості використання методичного апарату оцінки водних ресурсів, при якому він буде відповідно функціонувати та забезпечувати очікувані результати: реальність об'єкта та предмета дослідження, відповідність методичного апарату напряму дослідження, комплексне функціонування методів, наявність у складі методичного апарату різних за походженням методів, реалістичність отриманої інформації в контексті розкриття поставленої мети і завдань.

Необхідним елементом розрахунків є система показників. Важливо відзначити, що розрахунок показників, що розглядаються ізолювано один від одного, не дає змоги з'ясувати їх вартісні значення. Пріоритетним є використання системного підходу. У межах останнього взаємодоповнюючі показники (у своєму власному генезисі) повинні бути подані у наступних координатах (системі): фізичні характеристики (I) – ринкові характеристики (II) – доповнюючі (зовнішні) характеристики (III). Перевагою пропонованої методики оцінки є чіткий розподіл між координатами, який, однак, може бути і не строгим, що залежить від особливостей проведення розрахунків. Крім того, як відомо, кожна система включає до свого складу окремі складові елементи. Відповідно, кожна із складових системи визначається своїм контентом, який і розкриває її зміст та основні особливості. Пропонується, щоб кожна із складових, що береться для оцінки (фізичні характеристики та ін.), розкривалася у межах трьох блоків (I-II-III) (рис. 2).

I. Характеристика (X)	II. Показник (П)	III. Субпоказник (СП)
→ рух інформаційних потоків у площині розосереження (диференціації) →		
	Можливості розширення в межах П ↓	СП 1
Відсутність можливості розширення в межах X ↓	П 1	СП 2
X 1.....n	П 2	СП 3

Відсутність можливості розширення в межах X ↑	П...n	СП 4
	Можливості розширення в межах СП →	СП...n
← рух інформаційних потоків у площині агрегації ←		

Рис. 2. Структурно-функціональні рівні показників оцінки

Перший блок передбачає назву самої характеристики, другий – її основні показники, третій – субпоказники. Виходячи з цих позицій, система показників оцінки буде наступною (таблиця).

Система індикаторів агрегованої вартісної оцінки водної ресурсної складової

1	2	3
	<i>1.1. Поверхневі води</i>	1.1.1. Водотоки (річки, струмки), млрд м ³ 1.1.2. Природні водойми (озера), млрд м ³ 1.1.3. Штучні водойми (водосховища, ставки) і канали, млрд м ³
I. Оцінка “фізично наявних” водних ресурсів у межах певної території	<i>1.2. Підземні води та джерела</i>	1.2.1. Розвідані експлуатаційні запаси, млрд м ³
	<i>1.3. Внутрішні морські води та територіальні моря</i>	1.3.1. Внутрішні морські води та територіальні моря
	<i>2.1. Використання водних ресурсів</i>	2.1.1. На побутово-питні потреби, млрд м ³ 2.1.2. На виробничі потреби, млрд м ³ 2.1.3. На зрошення, млрд м ³ 2.1.4. На с/г водопостачання, млрд м ³ 2.1.5. Зворотне водоспоживання, млрд м ³
II. Оцінка ринкових характеристик водних ресурсів	<i>2.2. Втрати води при використанні</i>	2.2.1. Втрати води (забір – використання), млрд м ³
	<i>2.3. Формування ренти</i>	2.3.1. На побутово-питні потреби, млрд м ³
		2.3.2. На виробничі потреби, млрд м ³
		2.3.3. На зрошення, млрд м ³
2.3.4. На с/г водопостачання, млрд м ³		
	<i>2.4. Формування екопослуг</i>	2.4.1. Поверхневі води 2.4.2. Підземні води 2.4.3. Морські води

III. Оцінка додаткових характеристик водних ресурсів	3.1. Віртуальна вода	3.1.1. Обсяги віртуальної води, млрд м ³

Як видно з табл., основні фізичні характеристики водних ресурсів конкретизуються такими позиціями, як поверхневі води, підземні води та джерела і внутрішні морські води та територіальні моря. Кожний з них розкривається або одним однойменним узагальнюючим субпоказником, або декількома, що залежить як від складності сфери оцінки, так і представленості показника у системі статистичного обліку. Подібна структура притаманна і для ринкових та додаткових характеристик.

В цілому відзначимо, що фізичні характеристики передбачають включення трьох показників і п'ятьох субпоказників, економічні – чотирьох показників і тринадцяти субпоказників, додаткові – одного показника і одного субпоказника. Вибір такої кількості складових дає змогу врахувати економічну цінність водних ресурсів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У статті визначено місце і значення водних ресурсів у системі природного багатства держави. Показано, що для водних ресурсів характерні низькі параметри фінансово-економічної оцінки, які напряду впливають на їх місце і значення як важливого елемента природного капіталу держави, що обумовлює потребу у розробці теоретичних і прикладних наукових підходів, які б дали змогу визначити реальну ціну водних ресурсів держави як елемента природної складової національного багатства.

Визначено змістовні координати поняття економічної оцінки водних ресурсів як складової природного багатства. Досліджено базові властивості водних ресурсів, які здійснюють комплексний вплив на процедуру оцінювання. Як показало проведене дослідження, водні ресурси, на відміну від решти ресурсів, визначаються існуванням власних специфічних особливостей, які необхідно враховувати при проведенні економічної оцінки, що певною мірою ускладнює процедуру оцінювання.

Сформовано базові фундаментальні позиції, які необхідно враховувати при проведенні агрегованої економічної оцінки водних ресурсів як складової природного багатства країни: мультивекторність функціонування ресурсів, врахування їх властивостей як економічних категорій, агрегація, врахування територіальних (просторових)

особливостей, наявність адекватних часових меж для обліку, переважна орієнтація на ендогенні характеристики, структурно-комплементарний принцип системи оцінки.

Враховуючи наведені позиції, оцінку водних ресурсів як складової природного багатства доцільно проводити з врахуванням наступних рівнів: рівень I – проводиться оцінка “фізично наявних” водних ресурсів у межах певної території; рівень II – формується оцінка ринкових характеристик водних ресурсів; рівень III – враховуються додаткові характеристики, які є або можуть бути активовані у майбутньому. Кожна з характеристик розкривається через показники і субпоказники.

У дослідженні визначено комплекс умов та можливостей використання методичного апарату оцінки водних ресурсів. Досліджено особливості формування індикаторів вартісної оцінки водних ресурсів. Перспективами подальших досліджень можуть бути розширення системи індикаторів оцінки вартісних характеристик, новітніх методів і підходів до оцінювання тощо.

Бібліографічний список: 1. “Барометр” глобальних ризиків // Інвестгазета. – 2007. – № 1-2. – С. 20-21. 2. Бобух І.М. Пропозиції та перспективи формування національного багатства України: монографія / Ірина Миколаївна Бобух; НАН України; Інститут економіки та прогнозування. – К., 2010. – 372 с. 3. Водний кодекс України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80>. 4. Козлова Ю.Б. Социально-эколого-экономическая оценка водно-ресурсного потенциала бассейна реки : автореф. дисс. канд. экон. наук. : 08.00.05 / Ю.Б. Козлова. – Екатеринбург, 2001. – 25 с. 5. Національне багатство України. – С. 54. 6. Пилипів В.В. Управління відтворенням територіальних економічних систем у фінансовому просторі / В.В. Пилипів. – К.: РВПС України НАН України. – 400 с. 7. Хвесик М.А. Економічна оцінка природних ресурсів : основні методологічні підходи / Хвесик М.А., Збагерська Н.В. – Рівне: РДТУ, 2000. – 194 с. 8. Цепенда М.М. Особливості покомпонентної економіко-географічної оцінки водно-ресурсного потенціалу території / М.М. Цепенда // Наук. вісн. Волинського нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Р. II. Економічна географія. – № 8. – 2009. – С. 96-100. 9. Where is the wealth of nation? / World bank. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.siteresources.worldbank.org>.

Левковская Л.В., Сундук А.М. Концептуальные принципы экономической оценки водных ресурсов в системе естественного

богатства Украины. Статья освещает концептуальные основы реализации процедуры экономической оценки водных ресурсов как составляющей природного богатства Украины. Научные результаты исследования ориентируют на формирование современных подходов и механизмов учета базовых свойств водно-ресурсного потенциала государства при его рассмотрении в измерениях национального богатства. В разработке определено место и значение водных ресурсов в системе природного богатства государства. Исследована система методов и индикаторов оценки стоимостных характеристик, которые рассматриваются в рамках физических, рыночных и дополнительных координат.

Levkovska L., Sunduk A. Conceptual principles of economic evaluation of water resources are in the system of natural riches of Ukraine.

The article deals with the conceptual basis of the implementation procedure of economic evaluation of water resources as a component of the natural resources of Ukraine. Scientific research results oriented to the formation of modern approaches and mechanisms accounting basic properties of water-resource potential of the state in its consideration of measurement of national wealth. In the development of the place and the importance of water resources in the natural wealth of the state. The system of methods and indicators to assess the cost characteristics, which are discussed in the framework of the physical, market and additional coordinates.